

УДК 332

Прокопенко Наталія іванівна, Гуща Анастасія Ігорівна
Сумський НАУ
(Суми, Україна)

РЕКУЛЬТИВАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАХОДІВ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ

Анотація. У статті розглянуто рекультивуацію як основний захід з забезпечення раціонального використання земельних ресурсів та охорони земель. Також досліджено деградація ґрунтів, зокрема порушення ґрунтового покриву, нераціональне використання земель, як наслідок діяльності людини, що не відповідає природному біосферному потенціалу конкретної території. Обомовлена обов'язковість проведення рекультивації порушених та деградованих земель для збереження та відновлення їх якості.

Ключові слова: рекультивуація, охорона земель, якість земель, відновлення земель, земельні ресурси.

Прокопенко Наталия Ивановна, Гуща Анастасия Игоревна
Сумской НАУ
(Сумы, Украина)

РЕКУЛЬТИВАЦИЯ КАК ОДИНА ИЗ МЕР ВОССТАНОВЛЕНИЯ ЗЕМЕЛЬ

Аннотация. В статье рассмотрены рекультивацию как основное мероприятие по обеспечению рационального использования земельных ресурсов и охраны земель. Также исследовано деградация почвы, в частности нарушение почвенного покрова, нерациональное использование земель, как следствие деятельности человека, не соответствует естественному биосферном потенциала конкретной территории. Обоснована обязательность проведения рекультивации нарушенных и деградированных земель для сохранения и восстановления их качества.

Ключевые слова: рекультивация, охрана земель, качество земель, восстановления земель, земельные ресурсы.

Prokopenko Nataliia, Gushcha Anastasiia
Sumy NAU
(Sumy, Ukraine)

TREATMENT AS ONE OF THE MEASURES FOR LAND RESTORATION

Abstract. The article considers reclamation as the main measure to ensure the rational use of land resources and land protection. Soil degradation, in particular soil disturbance, irrational land use as a result of human activities that do not correspond to the natural biosphere potential of a particular area have also been studied. Mandatory reclamation of disturbed and degraded lands to preserve and restoring their quality.

Keywords: reclamation, land protection, land quality, land restoration, land resources.

За роки реформування земельних відносин відбулося істотне погіршення якісного стану земельного фонду, що може викликати катастрофічні наслідки як для навколишнього природного середовища, так і для здоров'я людини, розвитку національної економіки тощо. Отже, в сучасних умовах правового регулювання питання відновлення земель набувають особливої актуальності. У зв'язку з цим особливого значення набувають питання щодо здійснення комплексу заходів, спрямованих на відновлення якісного стану земель. Слід наголосити, що рекультивація є одним із головних заходів відновлення земель. Правові проблеми рекультивації земель залишаються надзвичайно актуальними в умовах посилення антропогенного впливу на стан земель [1].

Рекультивація є одним із засобів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель [2]. Адаже деградація ґрунтів, зокрема порушення ґрунтового покриву, є наслідком нерациональної, логічно необумовленої діяльності людини, що не відповідає природному біосферному потенціалу конкретної території [3].

Вчені визнають рекультивацію порушених земель, відновлення ґрунтового покриву і повернення у сферу народного господарства однією з найважливіших проблем сучасності [4]. У наукових джерелах поняття рекультивації порушених і деградованих земель пропонується розглядати як законодавчо забезпечений комплекс прав та обов'язків відповідних суб'єктів щодо виконання передбачених законодавством організаційно-правових, технічних, фінансових, землевпорядних дій, спрямованих на відтворення природного стану землі (земельної ділянки) як головного засобу виробництва у сільському, лісовому господарстві, а також як просторово-територіального базису і як об'єкта природи з наявними ландшафтами з метою забезпечення якісного життєвого середовища суспільства [5].

Сьогодні відбувається констатація прогресивного деградування ґрунтів, наслідком чого вбачається втрата їх продуктивності [3]. Саме рекультивація земель є одним з ефективних заходів щодо забезпечення раціонального використання земельних ресурсів та розв'язання проблеми їх охорони. Рекультивації підлягають всі землі, які зазнали змін у структурі рельєфу, ґрунтовому покриві, материнських породах та породах, що їх підстилають, які відбулися внаслідок проведення гірничодобувних, гідротехнічних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт.

Рекультивація земель є комплексом інженерних, гірничотехнічних, меліоративних, біологічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, які спрямовані на повернення порушених промисловістю територій у різні види природокористування: сільсько- і лісгосподарське, рекреаційне тощо. Об'єкти рекультивації є різноманітними. Ними можуть бути кар'єрні виїмки, терикони, відвали, хвостосховища і відстійники, а також території, порушені під час видобування й збагачення корисних копалин (мульди деформації, карстові провали, ерозійні виїмки та ін.). Такий поділ порушених земель дає змогу підходити до їх рекультивації диференційовано. Технологічні процеси, у ході яких відбувається порушення земель, призводять до винесення на земну поверхню порід різноманітного складу, генезису, літології та властивостей. Нерідко гірські породи містять сполуки, токсичні для рослин, або вони утворюються у процесі їх окислення на земній поверхні. Зважаючи на зазначене, оцінювання властивостей та складу винесених на земну поверхню

порід є одним з важливих чинників, що визначають можливість та напрямок рекультивації порушених територій [6].

Рекультивацію земель, як правило, проводять у два етапи: технічний і біологічний. Технічний етап передбачає планування, формування відкосів, зняття і нанесення родючого шару ґрунту, обладнання гідротехнічних і меліоративних споруд, захоронення токсичних вскришних порід, а також проведення інших робіт, що створюють необхідні умови для подальшого використання рекультивованих земель за цільовим призначенням і для проведення заходів з відновлення родючості ґрунту. Біологічний етап передбачає комплекс агротехнічних і фітомеліоративних заходів, спрямованих на покращення агрофізичних, агрохімічних, біохімічних та інших властивостей ґрунту.

У сфері забезпечення екологічної безпеки країни необхідні: високий рівень наукової обґрунтованості заходів щодо екологізації виробничої діяльності, посилення контрольних функцій органів влади, використання моделі ринкової економіки в контексті екологічної безпеки та євроінтеграційних інтересів України.

Проведення рекультивації земель після закінчення використання родовища є обов'язком користувача надр, тому кошти на рекультивацію мають розглядатися як завершальна частина виробничого процесу, а витрати на створення резервних фондів для рекультивації повинні зменшувати суму, що оподатковується, тобто мають належати до собівартості [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Лісова Т.В. Рекультивація земель як основний захід їх відновлення. Екологічне право. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13062/1/Lisova_119-125.pdf
2. Вівчаренко О.А. Правова охорона земель в Україні: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 333 с.
3. Гавриш Н.С. Методологічні основи правового регулювання використання, відтворення та охорони ґрунтів. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2013. Вип. 1. С. 160-168.
4. Фролов М.О. Охорона земель як еколого-правовий імператив земельного законодавства. Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. 2002. № 3. С. 74-75.
5. Місінкевич А.Л. Правове забезпечення рекультивації земель в Україні: автореф... дис. канд. юрид. наук: Київський нац. ун-т імені Т. Шевченка. Київ, 2014. 17 с.
6. Іванов Є.А., Біланюк В.І. Проблеми Рекультивації земель, порушених гірничими роботами. Народокористування в Україні. Перспективи інвестування: зб. матеріалів доп. учасн. IV Міжнар. наук.-практ. конф. Трускавець, 2017. С. 262-270.
7. Пугач А.М. Визначення витрат на рекультивацію земельних угідь. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vddau_2012_1_43.pdf